

Газета
виходить
з 1992 року

■ прогноз погоди

Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя	Понеділок
20	21	22	23	24
ЖОВТНЯ	ЖОВТНЯ	ЖОВТНЯ	ЖОВТНЯ	ЖОВТНЯ
мін. макс. +1° +9°	мін. макс. +1° +12°	мін. макс. +5° +13°	мін. макс. +10° +15°	мін. макс. +7° +16°

№33 (1870) 20 жовтня 2022 року

День виходу – четвер

3 полону звільнили трьох жительок Рівненщини

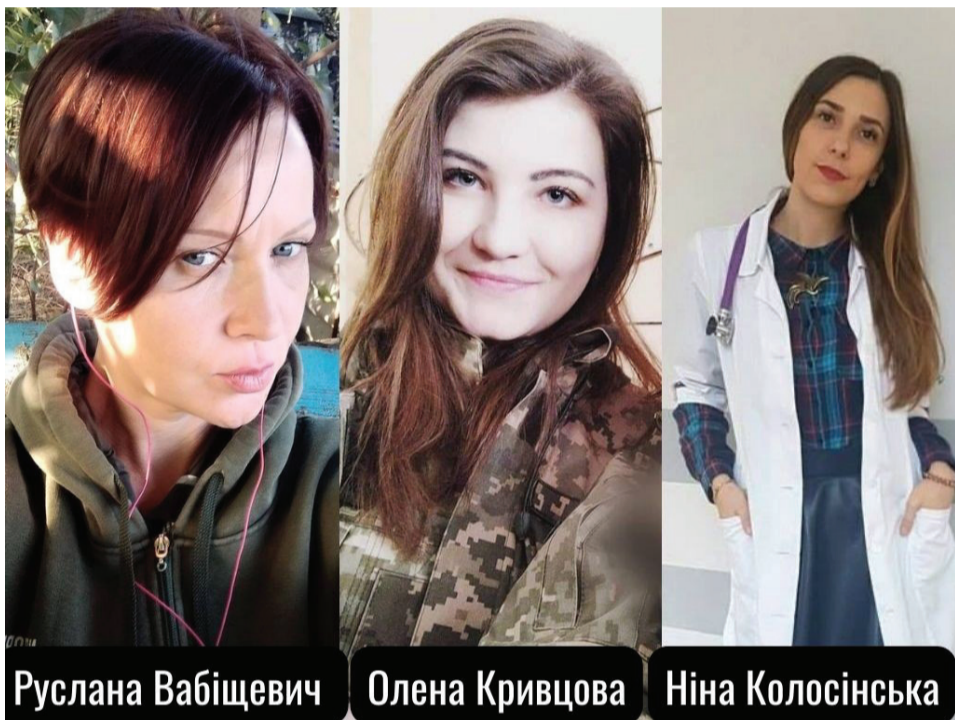
Новину про звільнення з полону трьох жительок Рівненщини, повідомив начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль. Це військові медики з Вараша, Гошанської громади та Костополя.

Раді вітати на рідній Рівненщині незламних у мужніх захисниць:

Військового медика, старшого сержанта Руслану Вабіщевич із Костополя. До полону потрапила у квітні з "Азовсталі" під час вогневого зіткнення із супротивником. Військову службу проходила у бригаді морської піхоти ВМС ЗСУ.

Лейтенанта медичної служби Олену Кривцову, уродженку села Жаврів, яке входить до Гошанської громади. Працювала ординаторкою госпітального відділення військового госпіталю №555 у Маріуполі. Допомога їй пораненим на території металургійного комбінату ім. Ілліча. До полону потрапила на початку квітня.

Лейтенанта медичної служби Ніну Колосінську, яка народилася у Вараші. Закінчила місцеву 5 школу і поїхала на навчання до Тернопільського національного медичного університету. Звідти після здобуття освіти – за

Руслана Вабіщевич

Олена Кривцова

Ніна Колосінська

розподілом на роботу до Маріуполя. До полону потрапила з "Азовсталі" у травні.

Нагадаємо, що Україна та Росія провели черговий обмін військовополоненими, при цьому Україна змогла повернути 108 жінок, яких утримували росіяни.

Про це повідомив керівник Офісу президента Андрій Єрмак.

"Черговий масштабний обмін полоненими вдалося провести сьогодні. Особливо емоційний та справді особливий – ми звільнили з полону 108 жінок. Це був перший цілковито жіночий обмін", – зазначив посадовець.

За його словами, у полоні перебували мами та доньки, яких дуже чекали рідні.

"37 евакуйованих з "Азовсталі", 11 офіцерів, 85 – рядових та сержантів. З них – 35 захисниць із ЗСУ, 32 – ВМС, 12 – ТРО, 8 – НГУ, включно з 2 із "Азову", 5 – ДССТ, 4 ДПСУ та 12 цивільних", – розповів Єрмак.

За його словами, серед звільнених були й дівчата, незаконно ув'язнені в ОРДЛО, які потрапили в полон ще до широкомасштабного вторгнення.

"Люди сиділи з 2019 року в псевдореспубліках за "надто проукраїнську позицію", яка

виражалась в перевезенні гуманітарки для дітей-сиріт, надумані "шпигунство" та "тероризм", – зазначив керівник ОПУ.

Єрмак додав, що обмін був нервовим та супроводжувався багатьма деталями й моментами, які могли змінити його хід.

"При обмінах завжди багато ризиків, які треба прорахувати від моменту підготовки та під час самого процесу. Права на помилку немає. Є завдання президента повернути всіх, і від чітких дій команди залежить, щоб наші люди були вдома", – підкреслив чиновник.

Андрій Єрмак зазначив, що всі жінки пройдуть медичний огляд та реабілітацію. Він також подякував за роботу Координаційному штабу з питань поводження із військовополоненими і всім причетним.

Вагітна жінка, яка загинула під завалами у Києві, виявилася родом з Рівненщини

Під час пошуково-рятувальних робіт у житловому будинку в центрі Києві, куди 17 жовтня влучив російський дрон, виявили тіла п'ятиох загиблих мирних мешканців.

Серед загиблих – молода пара. Чоловік і дружина очікували на народження первістка. Жінка була на 6-му місяці вагітності.

Як виявилось, подружжя було родом з Рівненщини. Замченко Вікторія народилася в с. Голишів, а Замченко Богдан був уродженцем с. Дерев'яне Рівненського району.

Деякі роки тому пара приїхала до Києва. Вони жили в орендованій квартирі. Чоловік працював в ІТ-сфері, його дружина мала педагогічну освіту, але працювала в маркеті однієї з великих мереж. Була сомельє.

У компанії розповіли, що Вікторія працювала сомельє 6 років у магазині на вулиці Мечникова у Києві. Вікторія була єдиною дівчинкою у відділі, але ніколи не виявляла слабкості, для неї не існувало складних завдань, викликів. Вона широким чином любила вино та свою роботу.

Тіло вагітної жінки, яка у грудні збиралася йти у декретну відпустку, знайшли в обіймах чоловіка Богдана та з котом у будинку, куди прилетів російський дрон.

Рівненські військовослужбовці, які втратили кінцівки, можуть займатися спортом безкоштовно

Війна забирає життя багатьох захисників. А ще частина з них стають особами з інвалідністю через втрату кінцівок. Ні для кого не секрет, що часто спорт для цих людей стає вагомою мотивацією та допомагає повернутися до життя.

Так, у Рівному пропонують спортивну реабілітацію для учасників бойових дій, які втратили кінцівки абсолютно безкоштовно. Заняття з тренером можна на безоплатній основі проходити у Спортивному просторі "Праджат".

Ми неодноразово спілкувалися з психологами, які працюють з нашими захисниками, які через війну мають інвалідність. Усі вони в один голос говорять про те, що людина, яка займається фізичними навантаженнями психологічно розвантажується і адаптується до нових реалій життя. Тому

ми вирішили підтримати наших воїнів, які втратили кінцівки під час війни, – говорить співзасновник Спортивного простору Праджат Олексій Яницький.

Для того, щоб військові могли займатися з тренером потрібно просто прийти їм чи родичам з документами в Спортивний простір Праджат за адресою – вулиця 16-го Липня, 38.

Ці люди роблять подвиг і жертвують власним життям та здоров'ям заради нашого мирного сьогодення. Тому це найменше. Що ми можемо робити – підтримати їх та надати такі безкоштовні заняття, – додає співзасновник Спортивного простору Праджат Володимир Зленко. – Ми знаємо з досвіду інших міст, що військові з ампутаціями – практично 100% присвячують себе спорту, відшукуючи кожен для себе свій вид. Тому хочемо, щоб так було і у Рівному.

3 1 листопада зростає вартість термінового оформлення паспортів

Кабінет міністрів змінив вартість послуг у сфері міграції. 3 1 листопада 2022 року зростає вартість термінового оформлення паспорта, закордонного паспорта та проїзного документа біженця.

Про це повідомляється в постанові уряду від 14 жовтня 2022 р. № 1180.

Згідно з постановою, вартість оформлення паспорта громадянина України протягом 10 днів зростає з 252 до 496 гривень.

- Оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон за три чи сім днів подорожчає з 704 гривень до 992 гривень.
- Вартість оформлення та обміну проїзного документа

біженця зростає з 226 до 452 гривень.

- Оформлення та обмін посвідчення біженця, крім оформлення посвідчення біженця вперше подорожчає з 168 до 336 гривень.
- Оформлення та обмін посвідки на тимчасове проживання подорожчає з 352 до 452 гривень.
- Оформлення та обмін картки мігранта подорожчає з 199 до 399 гривень.

Крім того, через шість місяців після скасування воєнного стану оформлення паспорта громадянина України (у формі картки), крім оформлення паспорта громадянина України вперше, протягом 20 робочих днів зростає зі 126 до 248 гривень.

Також через шість місяців після скасування воєнного ста-

ну оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон за 20 днів подорожчає з 352 до 496 гривень.

Видача тимчасового житла переселенцям: як подати заяву та стати на облік

Через повномасштабне російське вторгнення багато українців втратили житло — внутрішньо переміщені особи з окупованих територій або яким немає де жити, можуть стати в чергу на отримання тимчасового житла.

Про це розповідає "Апостроф".

Внутрішньо переміщена особа та члени її сім'ї мають право претендувати на отримання житлового приміщення з фонду за місцем перебування у межах території відповідних органів. При цьому, житло має бути не меншим, ніж у розрахунку 6 кв. метрів на одну особу.

Аби людину взяли на облік для отримання тимчасового житла, необхідні наступні документи:

- заява;
- копії документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України. У разі подання заяви уповноваженим представником внутрішньо переміщеної особи пред'являються документи, що посвідчують особу представника, та копія довіреності;
- копія довідки внутрішньо переміщеної особи про взяття на облік в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб та копії відповідних довідок членів сім'ї (за наявності);
- копії документів, виданих органами державної реєстрації актів цивільного стану або судом, що підтверджують родинні відносини заявника та всіх членів його сім'ї (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб, по-

свідчення опікуна або піклувальника тощо);

- копія реєстраційного номера облікової картки платника податків (не надається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідному територіальному органу ДФС і мають відмітку в паспорті громадянина України);
- копії документів, що підтверджують підстави пріоритетності в наданні внутрішньо переміщеним особам житлових приміщень із фонду. Факт знищення або пошкодження житла, яке призвело до неможливості його використання за призначенням, підтверджується особистою заявою заявника та членів його сім'ї.

Варто зазначити, що у разі неможливості подати відповідну заяву особисто, це можуть здійснити представники, уповноважені внутрішньо переміщеною особою, на основі письмової довіреності, завіреної в установленому законом порядку.

Після подання документів, особі видається опис поданих нею документів за підписом посадової особи, яка їх прийняла. Далі рішення про взяття внутрішньо переміщеної особи на облік громадян, що потребують житла для тимчасового проживання, або про відмову у взятті на такий облік приймається уповноваженим органом, що здійснює взяття на облік протягом одного робочого дня після подання відповідної заяви.

Запрацював державний інтернет-магазин дров для населення "ДроваЄ"

Українці можуть замовити дрова через новий онлайн-ресурс "ДроваЄ" — лігоспи вже почали приймати замовлення. Тож кожен у кілька кліків може придбати собі чи своїм рідним дрова на зиму з доставкою додому. Про це йдеться у повідомленні Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів.

"Уряд робить все можливе, щоб цієї зими українці були з теплом. Прем'єр-міністр України поставив чіткі завдання для сталого проходження осінньо-зимового періоду у 2022-2023 роках. З цієї метою лігоспи здійснюють заготівлю паливних дров для населення. Щоб спростити та зробити зручною для українців купівлю дров ми створили державний інтернет-магазин "ДроваЄ", — каже міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Руслан Стрілець.

Щоб купити дрова, потрібно:

- зайти на ресурс <https://drovae.gov.ua/> та авторизуватися через електронний цифровий підпис або банк, яким користується;
- вказати адресу доставки дров. Система автоматично підтягне найближчі до вас

лігоспи та продукцію, яку можна замовити. Кожен постачальник буде пропонувати той асортимент, який є в наявності;

- визначитися із видом та обсягом деревини, обрати функцію з доставкою чи без;
- оплатити замовлення або чекати на дзвінок оператора для вирішення питань з логістикою.

Звертаємо увагу, що на одну фізичну особу встановлено ліміт на покупку в 15 кубометрів дров на опалювальний сезон. Тому для уникнення зловживань і оптових закупівель в магазині діє система авторизації користувачів.

"Заготівля дров для українців триває. Уже реалізовано 2 млн 439 тис. кубометрів деревини. На складах наразі знаходиться близько 187 тис. кубічних метрів. Загалом до кінця року лігоспи Держлісагентства планують реалізувати 1,1 млн кубічних метрів дров", — зазначив Стрілець.

Міністр нагадав, що для забезпечення паливними дровами найбільш вразливих категорій громадян на прифронтових територіях Уряд розподілив серед обласних військових адміністрацій 563 мільйони гривень. Вони підуть на закупівлю та доставку дров для населення Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської областей.

Також Руслан Стрілець зазначив, що під "сокиру" українські ліси не пустять. Додаткова заготівля дров паливних у 2022 році здійснюється за рахунок невикористаного ліміту заготівлі деревини за минулі роки.

Де українцям обміняти гривню на інші валюти у країнах Європи

За кордоном українці стикаються з тим, що треба обміняти готівку, яку взяли з собою. Портал Інформатор Гроші дізнався, де їх обміняти та які ліміти у країнах Євросоюзу.

Якщо у вас на банківських рахунках є гривні, то в країнах Європи можна розплачуватися картою. Також гроші з гривневої картки можна зняти у банкоматі. З готівкою складніше.

Поки що обміняти гривню на євро та національні європейські валюти можна лише в окремих банках.

ПОЛЬЩА

З 25 березня українці можуть звернутися до окремих відділень PKO Bank Polski для обміну готівкової гривні на польські злоті у Варшаві та на територіях, розташованих неподалік України.

Повнолітні громадяни України зможуть обміняти загалом до 10 тисяч гривень готівкою на одну особу. Приймаються для обміну банкноти номіналом від 100 до 1000 гривень (банкноти нижчих номіналів та монети не обмінюють). Для обміну потрібно мати з собою паспорт у формі ID-картки або дійсний закордонний паспорт. Обмін відбувається за курсом, встановленим Нацбанком України. Наразі це 0,13 злотих за 1 гривню.

Список відділень, де можна здійснити обмін: <https://cutt.ly/MSZI8c8>

Докладніше про обмін у Польщі: <https://cutt.ly/hSZIEml>

УГОРЩИНА

В Угорщині обмін готівкової гривні здійснює OTP Bank.

У відділеннях цього банку українські громадяни можуть обміняти гривню на угорські форинти в межах ліміту 15 000 грн на одну транзакцію.

Крім того, банк пропонує відкрити раху-

нок у форинтах у спеціальних відділеннях OTP Bank в Угорщині, які надають цю послугу.

Ця можливість доступна українцям віком від 18 років (від 14 до 18 років обов'язково є присутність батьків або законних опікунів) за наявності дійсного паспорта або проїзного документа.

Перелік відділень та докладна інформація: <https://cutt.ly/ISSmuj5>

МОЛДОВА

Для підтримки громадян України OTP Bank проводить валютні операції з українською валютою у своїх відділеннях, розташованих у прикордонних регіонах Молдови та деяких філіях у Кишиневі.

Обмінні операції здійснюються насамперед на підставі посвідчення особи, виданого органами влади України (внутрішній або закордонний паспорт).

Для забезпечення рівного доступу до таких валютних операцій банком встановлено ліміт обміну гривні — до 5 000 грн на клієнта на день.

Перелік відділень та докладна інформація: <https://cutt.ly/fSSmZni>

РУМУНІЯ

У Румунії обмін української гривні на румунські леї здійснює Banca Comercial Rom n . 11 відділень цього банку біля кордону з

Україною додатково підкріплено готівкою для допомоги українцям, які перетинають кордон цієї країни.

Громадяни України можуть обміняти гривні на суму до 1000 румунських лей на одну особу, маючи дійсний закордонний паспорт.

Список відділень, де можна здійснити обмін: <https://cutt.ly/LSSWmVh>

Детальніше: <https://cutt.ly/XSSRFtm>

СЛОВАЧЧИНА

У Словаччині обмінювати гривні на євро розпочав Tatra banka (дочірній банк групи Raiffeisen).

Добовий ліміт на одну особу становить 250 євро. При обміні грошей громадянам України необхідно надати дійсний закордонний паспорт.

Обмін відбувається у Братиславі в головному офісі банку, розташованому у торговому центрі Tatracentrum на Hodovo n m st (з 9.00 до 15.00).

Також можна обміняти гривні на євро у містах Бристіца, Гуменні, Кошице, Михайлівці, Нітра, Прешов, Трнава, Жиліна також з 09.00 до 15.00.

Крім того, у відділеннях Tatra banka українці зможуть відкрити рахунок, на який готівкова гривня зараховуватиметься на платіжну картку відповідно до курсу євро.

Докладніше за посиланням: <https://cutt.ly/NSSYcIq>

ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА

У Чехії безпосередньо обміняти гривню на чеські крони не можна. Але відділення Райффайзенбанк зможуть викупити у вас гривню. Курс буде в районі 0,73 крони за 1 гривню (може коливатися).

Для цього вам необхідно буде відкрити рахунок у чеському підрозділі Райффайзена, і на нього будуть зараховані гроші вже в чеській кроні.

Обміняти можна до 5000 грн на добу. При-

ймаються банкноти номіналом від 20 грн. Подобиці тут.

АВСТРІЯ

В Австрії обміняти готівкову гривню на євро можна у відділеннях Raiffeisen bank та Erste Bank Oesterreich.

У Raiffeisen bank одна людина може обміняти до 500 євро на день, маючи дійсний закордонний паспорт.

Список посилань на відділення, в яких можна обміняти готівкову гривню:

Відень, Верхня Австрія, Нижня Австрія: <https://cutt.ly/WSSYFQ3>

Зальцбург: <https://cutt.ly/RSSYVuH>

Каринтія: <https://cutt.ly/aSSy4Sd>

Бургенланд: <https://cutt.ly/nSSUuJn>

В Erste Bank Oesterreich одна людина може обміняти до 300 євро, для цього також потрібно мати дійсний закордонний паспорт.

НІМЕЧЧИНА

Біженці з України з 24 травня можуть обмінювати у банках-учасниках до 10 тисяч гривень. Допускається обмін цієї суми як повністю, і частинами. Приймаються банкноти номіналом 100, 200, 500 та 1 000 гривень.

Курс, за яким здійснюватиметься обмін протягом наступного тижня, публікуватиметься щоп'ятниці о 14.00 за посиланням: www.bundesbank.de/wechselkurse-ua-h. Нині за 1 євро дають 33,33 грн.

Більш детальну інформацію про те, які банки у Німеччині надають обмін, потрібно дивитися на місцях.

Обмін гривень на євро фіксуватиметься у онлайн-додатку Європейського Центробанку (ЄЦБ). При цьому перевірятимуться та зберігатимуться особисті дані кожного повнолітнього біженця з України, який бажатиме обміняти гроші. Для посвідчення особи буде достатньо документів, які потрібні біженцям із зони воєнних дій в Україні для відкриття базового рахунку в Німеччині.

Біля кордону з Білоруссю тихо, але розслаблятися не варто

Начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль зазначає, що на кордоні із Білоруссю – тихо. По ту сторону не спостерігається ніяких скупчень ударних груп чи військ, які б могли іти у наступ. Водночас зберігається загроза ракетної небезпеки.

"Розслаблятися не варто, тому кожного дня проводимо підготовку. Щотижня виїжджаю на прикордоння. Бачу позитивну динаміку: укріплення зміцнюється, а у наших бійців справжній

бойовий дух. ППО за два тижні показує свою роботу на всі 100% – на Рівненщині було збито дві ракети та два ворожих дрона", – коментує Віталій Коваль.

Очільник області додає, що треба розуміти й те, що наших сусідів спонукають вчиняти військові злочини.

"Сподіваємося, що у білорусів переможе здоровий глузд. Адже будь-який замах на сторону північного заходу нашої країни – буде великою помилкою нашого сусіда. Це не буде прогулянка, це буде дорога в один кінець", – констатує Віталій Коваль.

В Дубно готують приміщення для об'єднаного підрозділу поліції

Начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль оглянув приміщення, де у майбутньому працюватимуть патрульні. Тут разом з ними працюватимуть патрульні та офіцери групи реагування з райвідділів ГУНП, яких перекаваліфікують в патрульних поліцейських.

"У липні з головою Нацполіції Укра-

їни Ігорем Клименком дивилися приміщення для патрульної поліції в місті Дубно. Сюди планували релокувати працівників патрульної поліції з Донецької та Луганської областей. Сьогодні перший поверх приміщення уже готовий", – розповів Віталій Коваль.

Попередньо сюди переїде 60 чоловік. Разом із ними працюватимуть і рівненські офіцери. Загалом в приміщенні хочемо розмістити 147 правоохоронців.

З жовтня поліцейські вже патрулюватимуть м.Дубно і трасу Київ-Чоп. А влітку, наступного року охоплять увесь Дубенський район.

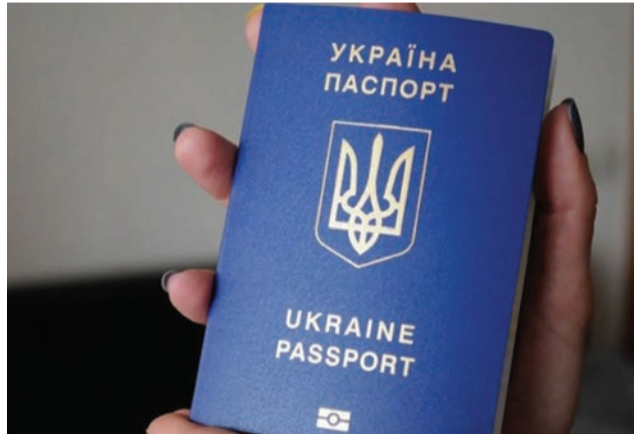
Нагадаємо, Рівненщина стане пілотною областю, де вперше в Україні реалізовуватиметься подібний проект.

Таким чином, це буде єдиний об'єднаний підрозділ патрульної поліції. У планах – масштабувати його на всю територію держави.

Парламент підтримав законопроект про іспити для отримання громадянства України

Верховна Рада України підтримала в першому читанні законопроект щодо провадження іспиту з основ Конституції України, історії України та на рівень володіння державною мовою для отримання українського громадянства.

Про це повідомив у Telegram народний депутат України Ярослав Желзняк.

За ухвалення в першому читанні проекту Закону "Про внесення змін до Законів України „Про громадянство України“ та „Про забезпечення функціонування української мови як державної“ щодо умов прийняття до громадянства України" (реєстраційний номер 7606) проголосувало 309 народних депутатів України.

Законопроектом запроваджується як умова прийняття до громадянства України – знання основ Конституції України та історії України.

Також передбачено зобов'язання для вказаних категорій осіб протягом двох років з моменту прийняття до громадянства України щодо складання іспитів з основ Конституції України, історії України та на рівень володіння державною мовою і подання документів про складання таких іспитів.

Нагадаємо, 23 травня 2022 року на сайті президента України була зареєстрована петиція про введення обов'язкового іспиту для отримання громадянства України. Вона набрала необхідних 25 тисяч голосів для розгляду. 8 липня Президент Володимир Зеленський відповів на неї, що доручив прем'єр-міністру розглянути можливість запровадження змін.

28 липня у ВР було зареєстровано проект закону "Про внесення змін до законів України „Про громадянство України“ та „Про забезпечення функціонування української мови як державної“ щодо умов прийняття до громадянства України" (№ 7606).

Порядок державної реєстрації смерті особи, яка померла на тимчасово окупованій території

У зв'язку з війною та тимчасовою окупацією багатьох населених пунктів України люди нерідко стикаються з проблемами при реєстрації смерті людей, які померли на таких територіях. Адже певні довідки, видані окупаційною "владою", не мають законної сили.

Повідомляють в Міністерстві юстиції України.

На території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України заява про встановлення факту смерті особи може бути подана членами сім'ї померлого, їхніми представниками або іншими заінтересованими особами (якщо встановлення

факту смерті особи впливає на їхні права, обов'язки чи законні інтереси) до будь-якого місцевого суду України, що здійснює правосуддя, незалежно від місця проживання (перебування) заявника.

Справи про встановлення факту смерті особи на таких територіях розглядаються невідкладно з дня надходження відповідної заяви до суду.

Копія судового рішення видається учасникам справи негайно після його ухвалення або невідкладно надсилається судом до органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення для державної реєстрації смерті особи.

Враховуючи викладене, проведення державної реєстрації смерті особи, померлої на території, на якій вве-

дено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України, визначеній такою відповідно до законодавства, можливе відділом державної реєстрації актів цивільного стану, що знаходиться за межами цієї території, за умови пред'явлення рішення суду про встановлення факту смерті, яке набрало законної сили.

За загальними ж законодавчими нормами державна реєстрація смерті проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану на підставі документа встановленої форми про смерть, виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою, чи рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час або про оголошення її померлою.

Підставою для державної реєстрації смерті є:

- лікарське свідоцтво про смерть (форма № 106/о);
- фельдшерська довідка про смерть (форма № 106-1/о);
- лікарське свідоцтво про перинатальну смерть;
- рішення суду про оголошення особи померлою;
- рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час;
- повідомлення державного архіву або органів Служби безпеки України у разі реєстрації смерті осіб, репресованих за рішенням несудових та судових органів;
- повідомлення установи виконання покарань або слідчого ізолятора, надіслане разом із лікарським свідоцтвом про смерть.

НА ТЕРИТОРІЇ МОНАСТІРЯ В ГУРБАХ СТВОРИЛИ ДОБРОВОЇЛЬНУ ПОЖЕЖНУ КОМАНДУ

Монахи чоловічого монастиря на Повстанських могилах у Гурбах пройшли навчання для пожежників. Тепер вони, окрім богослужінь, допомагатимуть і рятувальникам.

"Сьогодні разом із Митрополитом Київським і всієї України Епіфанієм привітали добровільну пожежну команду. Очолоює її отець Онуфрій. Крім монахів, до складу команди також входять лісівники та місцеві жителі. Це вперше в Україні на території монастиря створюється пожежна команда", – прокоментував начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль.

Поруч із келіями збудували гараж, ДСНС забезпечила автомобілем і формою, а місцева громада виділила кошти для навчання. Добровольці працюють на безоплатній основі, але завжди поруч і готові обслуговувати найближчі до монастиря села Мізоцької громади.

"Це хороший приклад для інших. Важливо створювати добровільні пожежні команди по області, які допомагатимуть професійним рятувальникам. Працюємо, аби побудувати на Рівненщині всеохоплюючу пожежну охорону", – підсумував Віталій Коваль.

РІВНЕНЩИНА ОТРИМАЛА ДВІ "ШВИДКІ"

Два автомобіля швидкої допомоги у рамках ініціативи Першої леді України Олени Зеленської поповнили рівненську екстренку.

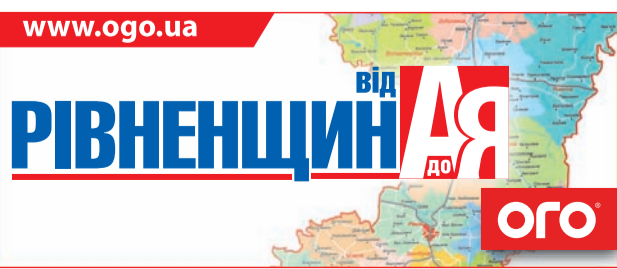
Як повідомив начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль, "швидкі" обслуговуватимуть місто Рівне та Рівненський район. Реанімобіль Citroen Jumper типу "С" обладнаний всім необхідним.

"У ньому є кисневі балони, кардіомонітори та дефібрилятори, електрокардіографи та апарат штучної вентиляції легень. Тобто йдеться про обладнання, яке дозволить швидко й безпечно доправити тяжкопоранених до лікарні", – розповів Віталій Коваль.

Загалом в межах ініціативи Першої леді рівненська екстренка отримала три таких авто.

Нагадаємо, напередодні другого Саміту перших леді та джентльменів ініціаторка події Олена Зеленська оголосила про збір коштів на "швидкі" для України через фандрейзингову платформу United24.

Наразі ініціатива триває. Долучитися до неї можна за посиланням <https://u24.gov.ua/uk>

Чому злетіли ціни на будівельні матеріали

Через різке зростання цін українці перестали робити ремонт. Як російські ракетні обстріли спровокували дефіцит найпопулярніших будівельних товарів в Україні.

Ринок первинної нерухомості майже завмер, а продажі квартир на вторинному ринку б'ють рекорди. Під час великої війни українцям не до інвестицій у житло та покращення умов життя.

Водночас для тих, кому терміново знадобилося зробити ремонт у старій чи новій квартирах, неприємним сюрпризом стало різке зростання вартості будівельних матеріалів, покриттів, меблів та сантехніки.

Через різні причини вартість окремих найнеобхідніших товарів для ремонту квартир зростає на десятки і навіть сотні відсотків. "Ремонтна інфляція" суттєво випереджає споживче зростання цін на продукти харчування та базові товари.

БУДМАТЕРІАЛИ ДОРОЖЧАЮТЬ НА ДЕСЯТКИ ВІДСОТКІВ

Війна суттєво скоротила ринок будматеріалів, заявляють у компанії "Епіцентр К".

Внаслідок російських обстрілів частина виробництв пошкоджена чи знищена, ще низка підприємств опинилася на тимчасово окупованих територіях.

Так, у травні окупанти обстріляли завод німецької корпорації Knauf у Соледарі, який щороку виробляв до 60 млн кв м гіпсокартонних плит і до 300 тис тонн сухих будівельних сумішей. У липні керівництво закрило завод, не маючи доступу до нього.

Українська "дочка" Knauf – єдиний виробник гіпсу в Україні. Компанія контролює 70% ринку гіпсокартону. У неї залишився завод у Києві, який використовує сировину з Тернопільщини.

У селі Степанівка на околиці тимчасово окупованого Херсона розташований завод компанії Anserglob з виробництва штукатурки та сумішей.

Компанія "Фомальгаут-груп" управляє заводами з виробництва будівельних сумішей під брендом Polimin у недавно деокупованому Лимані Донецької області і тимчасово окупованих Олешках на Херсонщині.

Дочірнє підприємство бельгійської корпорації Sibelco Group "Глини Донбасу" в Добропіль до великої війни виробляло значну частину профільної сировини, каже співзасновник сервісу з пошуку замовників та виконавців ремонтів "Зроблено" Артем Поставалов.

"Глини Донбасу" видобували глину для виробництва керамічної плитки в Україні та за кордоном. Наскільки мені відомо, в Іспанії зупинилися кілька заводів через відсутність сировини з України", – каже Поставалов.

Блокування морських портів призвело до збільшення витрат на доставку імпортованих товарів та матеріалів, необхідних для внутрішнього виробництва.

Ціни на будівельні матеріали також зросли внаслідок па-

діння курсу гривні та подорожчання енергоресурсів. Офіційний курс гривні до долара за час дії воєнного стану знизився на 25%.

За даними "Епіцентру К", у серпні 2022 року порівняно із серпнем 2021 року середні ціни на сухі будівельні суміші та покриття для підлоги зросли на 50%, сантехніку – на 30%, меблі – на 43%.

"Особливо суттєво зросла вартість гіпсокартону, виробництво якого до війни було зосереджене в Донецькій області. Через втрату цих виробництв Україна була змушена переорієнтуватися на імпорт гіпсокартону з ЄС, вартість якого подекуди вища в рази", – повідомили в "Епіцентрі К".

За словами Поставалова, ціни на гіпсокартон за останні пів року зросли в середньому у 2,5 рази. Якщо раніше одна плита коштувала від 170 грн, то зараз – 270-500 грн залежно від характеристик.

РЕМОНТИ НЕ НА ЧАСІ

Після початку великої війни українці відклали або скасували плани щодо ремонту осель. За даними "Епіцентру", споживачі зменшили придбання товарів для ремонту і зосередилися на товарах першої необхідності.

"Частки категорій товарів "Будівництво та ремонт", "Покриття для підлоги", "Сантехніка" та "Меблі" в загальній структурі продажів мережі "Епіцентр" у березні-серпні 2022 року скоротилися відносно аналогічного періоду 2021 року.

Обсяги реалізації цих товарів у гривневому еквіваленті за період війни скоротилися на 10-20%. Враховуючи зростання цін, кількісне скорочення продажу цих товарів було ще суттєвішим", – повідомили в мережі гіпермаркетів.

Водночас влітку динаміка продажів товарів для будівництва та ремонту поступово відновлювалася після шоку навесні, додали в компанії.

Разом із зменшенням попиту на будівельні товари знизився й попит на роботу майстрів.

За даними Поставалова, кількість замовлень у Києві впала в п'ять разів. За словами Ігоря Миська, який займається ре-

монтами квартир у Кривому Розі, попит на роботу майстрів знизився в десять разів.

"Замовлення переважно надходять від постійних клієнтів і тих, хто зробив ремонт на 80% і хоче його завершити. "З нуля" ремонтувати квартири ніхто не починає", – додає Мисько.

Одна з причин падіння попиту на ремонт, на думку Поставалова, – суттєве скорочення обсягів введення в експлуатацію новобудов.

За даними компанії ЛУН, з 24 лютого до середини липня в Україні забудовники ввели в експлуатацію 385 тис кв м житла, у тому числі 27,6 тис кв м – у Києві. Для порівняння: за три квартали 2021 року в столиці прийняли в експлуатацію 1,5 млн кв м житла.

Примітно, що вартість послуг виконробів, штукатурів, малярів та мулярів майже не змінилася. Причини – брак роботи, трудова міграція та мобілізація.

"Якби попит на ремонт залишався сталим, робітники піднімали б вартість послуг", – каже Поставалов. "Замовники та виконавці шукають ціновий баланс. Він зводиться до того, що тарифи майстрів майже не змінилися", – додає Мисько.

Складні обставини змушують виконавців та замовників "сходитися посередині". За словами Поставалова, у Києві компанії йдуть назустріч клієнтам і роблять знижки.

У Кривому Розі був випадок, коли замовник повідомив виконавця, що платитиме їм мінімум, "тому що війна". Спеціалісти навіть не стали сперечатися, переповідає Мисько.

СКІЛЬКИ КОШТУВАТИМЕ РЕМОНТ КВАРТИРИ

За словами співрозмовників ЕП, ремонт категорії "середній плюс" у гривневому еквіваленті в недавно завершених проєктах зріс на 25-30% порівняно з 2021 роком. У доларовому еквіваленті вартість навіть трохи знизилася.

За розрахунками "Зроблено", за поточними проєктами подорожчання вартості ремонту квартири порівняно з 2021 роком може становити 35%. Ціни на матеріали продовжують зростати.

Частка чорнових матеріалів (стяжка, штукатурка, шпаклівка, гіпсокартон) становить 35-40% від кошторису проєкту. На чистове оздоблення, техніку та сантехніку, вартість робіт припадає по 20%.

За оцінками "Зроблено", ремонт квартири до стану "залишилося занести меблі і повісити штори" коштуватиме 18-20 тис грн за кв м. Утім, ця вартість коливається від стану квартири, матеріалів, побажань замовника та ремонтних бригад.

Найбільше зростання вартості ремонту фіксують у категорії "преміум". У ціну матеріалів, які використовуються виконавцями цих робіт, закладаються вартість перевезення та черги на кордонах.

"Преміальні матеріали та ексклюзивні колекції або дуже дорогі, або майже недоступні", – каже Поставалов.

Тимчасом у регіонах виникає дефіцит базових матеріалів. Так, у мережевому будівельному супермаркеті Кривого Рогу з полиць зникли саморізи та монтажна піна.

Усе, що треба знати про економію електроенергії

Росія нищить енергетичну інфраструктуру України. Як економити енергоносії та допомогти енергетикам.

За останній тиждень українська енергосистема піддалася масштабним ракетним обстрілам з боку росіян. У багатьох регіонах країни виникли проблеми з безперебійним забезпеченням, через що наразі необхідно економити електроенергію.

Завдяки героїзму енергетиків відновити енергопостачання вдалося в рекордно короткі терміни, проте в поточних умовах треба завжди бути готовими до нових атак ворога, відповідно – і до проблем з електроенергією.

Саме тому споживачі повинні допомагати енергетикам: раціонально використовувати електроенергію і зберігати тепло, аби полегшити балансування енергосистеми і дати спеціалістам час на її відновлення в разі нових пошкоджень.

ЕП збрала поради щодо економії електроенергії і тепла від профільних експертів, Міністерства енергетики, НЕК "Укренерго" та компанії Yasno.

ЧОМУ ВЗИМКУ ТРЕБА ЕКОНОМИТИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ

1. Перший аргумент – прагматичний. Громадяни, які свідомо обмежують споживання електроенергії, заощаджують власні кошти і зменшують рахунок за комунальні послуги.

2. Державницький. У складний для країни час зменшення споживання електроенергії – це економія вугілля, яке взимку спалюватимуть теплові електростанції для виробництва електрики. Після тимчасової втрати Запорізької АЕС це питання стало ще більш актуальним.

3. Соціальний. Зменшення витрат на енергоносії зберігає енергосистему від перевантаження і дозволяє енергетикам прискорити її відновлення. Якщо цього не робити, багато користувачів довше лишатимуться без світла.

Річ у тім, що після пошкодження інфраструктури російськими ракетами для повернення світла фахівці знеструмують одну

лінію і під'єднують споживачів до резервної. Проте резервна менш надійна і не завжди витримує навантаження.

Саме тому після обстрілів енергетики просять зменшити споживання електроенергії. Години пік – з 8:00 ранку до 11:00 дня та з 17:00 вечора до 23:00 ночі. У цей час бажано зменшити використання енергоємних побутових приладів.

Це дає змогу енергетикам швидше поладити обладнання, а диспетчерам – уникнути віялових відключень споживачів. А якщо уникнути їх не вдасться?

ЯК ДІЗНАТИСЯ, ЧИ БУДУТЬ ВІДКЛЮЧАТИ СВІТЛО НА МОЇЙ ВУЛИЦІ?

У разі необхідності проведення віялових відключень диспетчерський центр "Укренерго" визначає величину й тривалість обмежень і передає дані в облenergo, які застосовують обмеження до споживачів.

Інформацію про відключення облenergo публікують на власних сайтах, а окремі сповіщають громадян в особистих кабінетах або через чат-боти месенджерів.

Для зручності Міненерго збрало контакти всіх постачальників на одній сторінці. Крім того, днями компанія Yasno запустила Telegram-бот, який повідомлятиме підписників про графіки та географію відключень електроенергії.

Це також допоможе економити електроенергію.

ЯК ЗБЕРЕГТИ ТЕПЛО В КВАРТИРІ

Важливо подбати і про збереження тепла. Це особливо актуально з огляду на наближення зими та попередження влади, що температура в квартирах буде менша, ніж зазвичай.

Якщо в оселі встановлені склопакекти, то це допоможе зберегти тепло та заощадити кошти. Якщо вікна старі і в них є щілини, то варто вкласти ущільнювачі в рами та обробити скло силіконовим герметиком.

На вікно також можна наклеїти плівку, яка додатково зберігає тепло. Є економі-

Як зменшити електроспоживання і допомогти енергосистемі країни

Енергоємними приладами користуйся вночі: пральна машина, сушильна, посудомийка

Виставляй мінімально прийнятну температуру: в пральній машині, посудомийці, в бойлері, фені, прасці

Заміни всі лампи на енергозберігаючі LED

Виключай зайве: одна кімната = один світильник

Пріоритет – природне денне освітлення

Вийшов з кімнати – вимкни світло

Вимикай всі електроприлади, що не потрібні на зараз

Кип'яти в електрочайнику воду на один раз

Не залишай в режимі сну електроприлади – вимикай

Не вмикай кілька побутових приладів одночасно

Використані матеріали Міністерства енергетики

ший варіант – пакувальна плівка. Це та, що з "пухирцями".

Для підвищення ефекту від використання централізованого опалення на стіни за батареями слід встановити тепловідбивний екран. Більш економічний варіант – відбивач з алюмінієвої фольги та аркуша пакувального картону.

Переконайтеся у відсутності щілин між полотном дверей і дверними коробками.

Якщо вони є, слід наклеїти ущільнювач за периметром дверних коробок.

Навіть якщо ви не любите килимові покриття, застеліть ними підлогу хоча б у тих кімнатах, де проводите більше часу взимку.

Бажано утеплити не лише квартиру, а й себе. У гардеробі мають бути теплі шкарпетки, светри, термобілизна, пледи та ковдри. Зима обіцяє бути надскладною.

Феномен української самооборони

Перші дні після 24 лютого у Києві заспокоїти себе можна було одним способом – ретельно та без поспіху набиваючи набой у чотири видани до автомату магазини у Силах територіальної оборони ЗСУ.

Психотерапевти та юристи, автомеханіки та чиновники у ті перші дні вирішували зовсім нетипові для них завдання – як правильно формувати барикади з мішків з піском, як відрізати своїх від чужих на численних блокпостах, як підкорятися у питаннях життя та смерті абсолютно незнайомим людям, які стали командирами, та як обороняти місто.

Вступ до Сил територіальної оборони був масовою відповіддю населення на російський наступ, час диктував стрімкі рішення на кшталт роздачі зброї за дуже спрощеною процедурою. Зброї вистачало не всім. А до бригад Сил ТрО записувалося вдвічі більше людей, ніж було потрібно.

Через більш ніж сім місяців ворога під Києвом та Сумами більше нема, ЗСУ відбили Ізюм та Лиман, військові наступають на Херсонщині – досвід Сил територіальної оборони ЗСУ вже можна та потрібно аналізувати.

Де зараз підрозділи Сил ТрО Києва чи Вінниці? На Донбасі, Херсонщині, у полоні в Оленівці. В Херсоні люди, які шойно отримали автомати, загинули під кулеметним вогнем. У Маріуполі бійці Сил ТрО до останнього охороняли госпіталь на "Азовсталі". З полону вийшли одиниці.

Ми не можемо розкривати конкретні дані Генштабу. Але чимало бригад Сил ТрО ЗСУ зараз на передовій. Як правило, бригади Сил тероборони не мають танків, бронетехніки та артилерійських підрозділів. Але, згідно з чинним законом, мають ті самі права й обов'язки, що й солдати інших родів військ ЗСУ. Чимало бійців Сил тероборони з перших днів повномасштабного вторгнення росіян стали на захист своїх міст та сіл. Багато з них не мали військової підготовки та військового досвіду, тож цей досвід вони здобували у бою. Впродовж семи місяців повномасштабної війни Сили територіальної оборони ЗСУ організовують навчання для бійців, проводять бойове злагодження підрозділів. На жаль, це відбувається у короткі терміни, ніж це було б у мирний час. Однак ми живемо в умовах воєнного стану.

Важливо, щоб збереглася сама "філософія" Сил тероборони як формування, що втілює спроможність місцевого населення у мінімальні терміни захистити власний дім, відстояти територіальну цілісність своєї країни, зберегти її державність і незалежність. Не просто так Сили територіальної оборони називають саме народною армією. Не маючи спеціальних військових навичок, люди допомагають як можуть: медики – лікують, інженери допомагають рити окопи, журналісти і юристи – документують злочини. І при цьому вони стають воїнами. Люди цивільних професій у Силах територіальної оборони ЗСУ використовують свої знання та навички, щоб посилити оборону.

ПРАКТИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ У СВІТІ

Сили територіальної оборони – не лише українське надбання. Вони існують у багатьох державах. І є одним із факторів для відчутного посилення захисту держави.

Багато держав-членів НАТО і Європейського Союзу (Польща, Німеччина, Франція, Канада, Естонія) реалізують власну оборонну політику зокрема й через територіальну оборону.

У західних країнах війська територіальної оборони тісно пов'язані зі збройними силами чи є частиною збройних сил. За рівнем боєготовності та завданнями, які вони вирішують, сукупність моделей територіальної оборони умовно можна об'єднати у три групи:

– перша – війська територіальної оборони, сформовані за зразком регулярної армії, здатні виконувати бойові завдання нарівні з нею, і, в окремих випадках, застосовуватися за межами території своєї країни (США, Німеччина і Велика Британія);

– друга – сили територіальної оборони невеликих європейських держав, головним завданням якої є охорона і оборона різних об'єктів, забезпечення мобілізаційного та оперативного розгортання армійських угруповань, а також забезпечення їх безперешкодного маневру. Як правило, структура таких підрозділів відрізняється від структури регулярних військ (Данія, Бельгія і Нідерланди);

– третя – війська донедавна нейтральних держав, які виконують широкий спектр завдань, включаючи ведення партизанської війни на окупованій території, тому вони мають різноманітну структуру, зокрема й подібну до тієї, яка існує в регулярній армії (Фінляндія, Швеція).

Підходи до вирішення завдань сил територіальної оборони у передових країнах світу дещо різні, але є певні принципово схожі позиції:

– війська територіальної оборони – це складова регулярної армії;

– утримання територіальних військ дешевше, ніж регулярних;

– головне навантаження лягає на державний бюджет, часткове – на місцевий;

– повна або часткова мобілізація резервів здійснюється у період небезпеки або з оголошенням воєнного стану.

Збройні сили більшості країн застосовуються для оборони держави, а сили територіальної оборони – для їх підтримки та всебічного забезпечення. Також більшість держав-членів НАТО і ЄС на сили територіальної оборони покладають додаткові завдання, зокрема: забезпечення громадської безпеки та охорону громадського порядку; боротьбу з тероризмом; забезпечення інформаційної безпеки; ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій.

Наведені приклади доводять, що незважаючи на членство в безпекових організаціях та колективну систему безпеки, сили територіальної оборони відіграють власну важливу роль. Тому Україні, окрім прагнення вступу до НАТО, варто звернути увагу на досвід держав-членів Альянсу в організації територіальної оборони і вдосконалювати власні сили.

Саме підрозділам сил ТрО, поряд з колективною безпекою, відводиться превентивна роль у недопущенні нападу та відбитті атак противника до задіяння основних військових формувань.

КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СИЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Виконання завдань територіальної оборони здійснюється на всій території України включно з районами ведення бойових дій. Однак самі завдання залежать насамперед від місця дислокації. Відповідно, і на передовій, і в тилу є задачі, необхідні для виконання.

Війська Сил тероборони мають застосовуватися для забезпечення або відновлення конституційного порядку в кожному населеному пункті. Вони повинні забезпечити охорону органів влади, об'єктів інфраструктури, транспортних шляхів, взяти на себе функції із захисту і надання правових консультацій населення, фіксування злочинів, вчинених під час війни, якщо органи влади не можуть виконувати свої функції, ліквідації наслідків бойових дій, вирішення гуманітарних питань, розбирання завалів.

Також Сили ТрО можуть займатися відновленням і підтриманням правопорядку на звільнених регулярними військами територіях до того, як цивільні органи влади зможуть відновити свою діяльність.

На Сили ТрО можуть покладатися обов'язки щодо виявлення диверсійних загонів, сил або будь-яких інших збройних формувань противника. Сили ТрО можуть бути скелетом для створення партизанського руху на окупованих територіях. Тактика Сил ТрО – це виснаження ворога: руйнування доріг з метою порушення постачань, інформаційна війна тощо.

За своєю суттю Сили ТрО є посередником між територіальною громадою та ЗСУ.

Таким чином, серед переваг системи територіальної оборони можна виокремити такі:

1. Підрозділ Сил ТрО знаходиться у тій же області чи в місті, районі, які резервистів свідомо збирається боронити. Один із принципів територіальної оборони – захищати себе, свою родину, свій будинок, свою вулицю та своє місто.

2. Територіальна оборона має військовий, цивільно-військовий та цивільний компоненти. Завдання підрозділів Сил ТрО полягають також у сприянні захисту населення у разі оголошення надзвичайної ситуації спільно з підрозділами ДСНС, посиленні охорони державного кордону разом із загонами Державної прикордонної служби України, участі у забезпеченні заходів громадського порядку у взаємодії з Міністерством внутрішніх справ, зокрема – Національною гвардією України.

3. До Сил ТрО входять ті люди, які живуть поруч, у цьому районі, вони знають місцевість, орієнтуються на ній. Це колосально зменшує час на розгортання силових підрозділів і збільшує наші можливості. Члени одного підрозділу можуть бути сусідами, близькими друзями, родичами. У таких підрозділах може бути досягнуте високе злагодження в мінімальні строки.

4. Підрозділи Сил ТрО здатні розгорнутися в лічені години для того, щоб узяти під контроль усі важливі об'єкти і маршрути. Їхня робота має стратегічне значення – не дозволити противнику нав'язати ініціативу у найважливіші перші години активних бойових дій. Відразу після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, ситуація на деяких напрямках була такою, що саме новосформовані батальйони Сил ТрО і добровольці на деяких напрямках першими вступили в бій з ворогом, наприклад, у Києві та його околицях. Основні сили були ще на стадії мобілізації, або ще не прибули в район проведення операції. Там, де Сили тероборони не були до кінця сформовані та розгорнуті – території були швидко захоплені противником. Так сталося в Мелітополі, Бердянську, Херсоні...

5. Особовий склад Сил ТрО може швидко забезпечити умови для безпечного функціонування органів державної влади та військового управління, брати участь в охороні та обороні важливих об'єктів, виведення з ладу яких може спричинити загрозу населенню.

6. Військові Сил ТрО з юридичною освітою можуть надавати місцевому населенню правову допомогу (роз'яснення законодавства, правові консультації), якщо інші органи державної влади тимчасово не здатні виконувати свої функції у зв'язку з бойовими діями. Адаже приклади зі шойно звільнених територій показують, що місцеві жителі зіштовхуються з безліччю правових питань: зруйноване житло, вбиті чи закатовані рідні, взяті в полон, факти мародерства тощо.

Досвід формування Сил ТрО в умовах війни показує, що військово командування і територіальні громади зіштовхуються із певними труднощами. Тому в перспективі слід передбачити наступні кроки для удосконалення системи тероборони:

- звести до мінімуму бюрократію та формальні перепони;
- запровадити регулярні та дієві навчальні заходи із залученням професійних інструкторів;
- активно взаємодіяти з громадянським суспільством, адже населення має розуміти функції і повноваження бійців Сил ТрО;
- виділити з арсеналу ЗСУ нормовану кількість зброї, боєприпасів, техніки тощо для бойового та матеріального забезпечення Сил ТрО;
- забезпечити гідну матеріальну підтримку як кадровим службовцям штабів Сил ТрО, так і резервістам Сил ТрО під час зборів і навчань.

З 2022 року Сили територіальної оборони увійшли до системи Національного спротиву, яку також становить рух опору та підготовка громадян України до захисту держави. Нова концепція Сил територіальної оборони як окремого роду військ, наочно показала свою ефективність у війні з Росією, забезпечивши тісну взаємодію Сил ТрО з іншими видами та окремими родами військ ЗСУ і складовими Сил оборони.

Оновлення системи національного спротиву, зокрема виокремлення Сил ТрО в окремий рід військ ЗСУ, стало важливим кроком для зміцнення обороноздатності країни і збереження суверенітету та відстоюванні незалежності України.

Саме за рахунок підготовлених, розвинених, озброєних і виключно мотивованих Сил ТрО Україна здатна пришвидшити свою перемогу і не допустити збройної агресії у майбутньому. І в синергії усі роди військ ЗСУ та інші військові формування будуть здатні дати відсіч ворогу та унеможливити війну в майбутньому.

*Гондуз Мамедов, заступник генпрокурора в 2019–2021 рр, кандидат юридичних наук, експерт національного та міжнародного кримінального права
Віталій Тутич, адвокат родичів Небесної сотні, керуючий партнер Адвокатського об'єднання "Віталій Тутич і партнери", військовослужбовець ЗСУ
Віталій Хекало, експерт Ukrainian Legal Advisory Group, адвокат, військовослужбовець ЗСУ*

Як українці вчаться в британському "Оксфорді" для військових

Українській правді вдалося побувати на базі, де навчаються українські новобранці, повчитися з ними стріляти й уникати мін, тримати позиції, рятувати побратимів і головне – перемагати. Як це було, читайте у нашому репортажі.

"ВИЙНЯТИ SIM-КУ. ЗДАТИ БЕРЦІ В БАГАЖ"

"Шикуюсь за лінією! За лінію не заходимо!" – кричить на все горло членкиня української команди, котра зустрічає українських військових у згаданому польському місті N за кілька годин до відправки літака.

Різноманітна публіка поступово заповнює відмежований білою лінією на підлозі сектор великого чи то ангару, чи то заводського цеху.

"Слухайте мене уважно! Зараз вам усім треба буде вийняти sim-карти з телефонів та вимкнути геолокацію. Ніяких фото тут не робимо і нікуди не відсилаємо!" – продовжує інструкторка і пояснює процедуру реєстрації та поводження з багажем.

Новобранці з перших рядів слухають уважно, "галерка", хто шойно зайшов, неухважно роззираються довкола й намагаються зрозуміти, що відбувається.

"Хто знає англійську і може допомогти з реєстрацією?" – запитують голосно англійською один із британських військових і широко дивуються, коли з цілого натовпу людей виходить всього один хлопець.

Добровольця-поліглоту швидко інструктують і залучають до роботи. Він буде зв'язати паспортні дані зі списком і пояснювати побратимам, що великі валізи та рюкзаки слід здавати в багаж в кінці ангару, невеликі можна залишити при собі.

Але раптом виникає несподівана проблема – берці. Британські інструктори, не оцінивши краси й важливості нового взуття, почали вимагати скинути берці у великий спільний мішок, з якого за індивідуальними номерами їх потім буде повернуто власникам. Більшість новобранців тихо скорилися проханню.

Але знаходяться і вперті оригінали, які "знають ці літаки" і яким легше намертво примотати берці до рюкзака скотчем, ніж розлучитись із ними. Воно і не дивно.

Було видно, що для багатьох із майбутніх бійців їхнє нове тактичне взуття є не менше, ніж предметом особливої гордості: не дарма ж їх не запихали до валіз, а всілякими досить оригінальними способами прив'язали до рюкзаків. У цих пристосуваннях, як ні в чому іншому, проступає індивідуальність і творчий підхід.

Поки що в гурті новоспечених військових майже кожен сам собою, люди встигли зазнайти хіба з одним-двома сусідами по автобусу.

Ще вчора вони жили кожен своє, окреме життя, де їхня індивідуальність була основою всього. Уже сьогодні, шойно сівши на борт літака, їм доведеться почати жити одне на всіх, спільне життя військового підрозділу.

"Це не перша група, але їм пощастило, бо зараз курс відчутно подовжили. В порівнянні з першими бійцями, ці будуть днів на 20 більше вчитись. Думаю, за цей час всі познайомляться і ще встигнуть набриднути один одному", – жартує один із інструкторів із чернігівського навчального центру, який супроводжує групу на навчання.

Він же пояснює, що на такі закордонні навчання беруть не всіх: люди укладають контракти із ЗСУ і тоді в навчальних центрах вирішують, кого варто відправити вчитись за кордон, а кого можна "обкатати" у підрозділах в самій Україні.

"Там в Британії навчання іде за їхньою програмою для новачків. Воно і добре, але є речі, які ми просимо дещо поміняти, бо у нас війна, і тут треба якісь конкретні навички", – пояснює інструктор.

Тим часом у нього за спиною останні новобранці отримали свій пакет зі снеками, пасту карбонару в паперовому стаканчику, розчинну каву і право на в'їзд у Великобританію. Навіть ті, у кого не було не те що візи, але й закордонного паспорта.

ВІД ЮГОСЛАВІЇ ДО НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ: НАВЧАННЯ ЗІ СТРІЛЬБИ

Дорога до полігону пролягає через одне за одним маленькі містечка Південної Англії. Вузькі дороги з лівостороннім рухом затиснуті з обох боків традиційними британськими

кам'яними мурами, обплетеними багаторічними плющами.

Загалом це та глибока англійська провінція, де останні серйозні новини були ще, мабуть, за часів Черчилля.

Краєвиди навколо чимось нагадують український Донбас, схили на берегах Сіверського Дінця. Але хоч зі сторони полігонів теж часом чути звуки пострілів, а на дорогах стоять знаки "Обережно! Танки", однак незорі простори не здригаються від прильотів, а на таких українських схилах пасуть нелякані череди корів та отари англійських овець.

"Тут ми можемо тренуватись і не боятися, що по нас прилетить. Тому є мотивація і час сконцентруватись тільки на навчанні", – пояснює в розмові український військовий з позивним "Панда".

До служби він був інженером і вирішив піти в ЗСУ після повномасштабного вторгнення. Разом із ним тут багато людей з IT, вчителів, журналістів, люди звичайних робітничих професій – загалом такий маленький зріз цілого суспільства.

Перша зупинка на нашому шляху – полігон для стрільби зі стрілецької зброї.

Тут з українськими військовими працює команда інструкторів із Нової Зеландії. Їх легко впізнати по чорному шеврону з традиційною для їхньої країни пташкою ківі.

Друга річ, за якою безпомилково відрізняють британців від новозеландців – це дуже сильний і специфічний акцент, через який навіть англійські колеги не завжди розуміють, що ж саме від них вимагають інструктори.

Очевидно, що мова могла б стати дуже сильним бар'єром для навчання. Але цю проблему вирішено за допомогою великого штату українських перекладачів, яких збирали по всій Британії.

На позиціях для стрільби під час нашого візиту перекладали самі лише жінки.

Як розповідає одна з керівниць групами перекладачів Ірина, перекладати в таких умовах досить непросто.

"Ми маємо повністю відзеркалювати того, хто дає команду. Якщо він кричить, то ми кричимо, він матюкається – ми матюкаємось. Бо на нас дивляться солдати і сприймають наказ. Тож коли інструктор кричить "Закрили пельки!", ми не можемо сказати "Вибачте, ви не могли б бути тихіше?", – пояснює Ірина.

Тому на полігоні стрільби з різних дистанцій, стоячи і лежачи, одиничними і чергами, по статичним мішеням і динамічним твердо диригується кількама важкими нічними голосами. І ні в кого немає навіть думки не слухатись.

Стріляють українські бійці, до речі, з АК-74. Щоправда, у Королівських збройних сил така зброя не водиться, тому її закуповували окремо під потреби українців.

"В Росії ж не купиш, тому це по Європі куплялося, старі ще югославські, болгарські та інші", – розповідає один із українських інструкторів, які працюють на полігоні.

Очевидно, що потреба у двосторонньому перекладі відчутно уповільнює процес навчання. Але ця вада компенсується азартом і завзятістю українських бійців. Про ці риси чуєш у кожному коментарі від місцевих інструкторів. Та й самі українці собі дивуються.

"Я не думав, що у мене вийде так швидко схоплювати настанови інструкторів і британських, і українських. Я сам здивований, як нам це вдається", – ділиться враженнями боець "Стратег" із Чернігівщини.

Позаду нього голоси командують: "Завершили стрільбу! Зброю до огляду!". Це означає, що одна група уже відстрілялась, і зараз її замінить інша. Але перша не піде відпочивати – на неї чекає модуль із розмінування.

Модуль проходить за невеличким горбком у густих кущах. На галявині новозеландський інструктор і його український перекладач Юрій пояснюють бійцям, як можуть виглядати заміновані місця, які бувають види розтяжок, та як їх позначати, щоб уберегти себе і своїх побратимів.

Збоку на куці висить від руки написане українською мовою на картонці слово "Міни", яке з кінця зими стало уже буденним для українців від чорноморського узбережжя до польських лісів.

ВИБУХИ І ПОРЯТУНОК, КУЛЕМЕТІ І NLAW

Готуючись до українського свята Дня захисників 14 жовтня, британська влада вирішила провести масштабні показові навчання, до яких залучили одразу багато підрозділів.

Інтерес до цієї події виявився величезним. Самих лише міжнародних ЗМІ приїхало понад 20 знімальних груп: від китайських до мексиканських.

На схилах за кілька кілометрів від полігону для стрільби розгорнули цілий військовий університет під відкритим небом.

Там у наметі бійцям показують, як функціонує і з чого складається британський важкий кулемет. В іншій "аудиторії" проходить теоретичний семінар про російську важку військово-техніку, її особливості та слабкі місця.

А ще трохи далі по схилу – практичне заняття з роботи із Javelin та NLAW. Інструктор детально описує будову, як підготувати ПЗРК до стрільби, як правильно закинути на плече, як вибрати ціль. Але потримати Javelin поки не дозволяє.

"Знаю я вас, зараз знайдеться якийсь мачо, який уже "все вмів", – жартує інструктор, натякаючи, що хтось із "студентів" може пошкодити його наочний екземпляр.

У кожній групі різні заняття, але усіх єднає блиск в очах та повсюдні "міни", залишені на схилах чередою корів, яка паслась тут до початку навчань.

"All f*cking day the same", – злиться британський військовий, який вкотре завалив заліз з коров'ячого розмінування.

Ідилію "відкритого університету" раптом порушують один за одним кілька сильних вибухів метрів за 100 від "лекційних аудиторій".

Українські журналісти рефлекторно пригинаються, іноземні – з цікавістю обертаються в бік вибухів.

Бахає, як виявляється, на великих тактичних навчаннях. За легендою, українці мають утримувати позиції на схилі й відстрілюватись від наступу противника. Поруч навмисне проводять підриви, з вежі за спинами захисників стріляє кулеметом і їздить бронетранспортер із великокаліберним кулеметом.

Все це одночасно вибухає, стріляє і їздить, щоб привчити новобранців діяти в умовах, близьких до бойових, і щоб їх не переколювало, коли вони чуять вибухи і стрілянина.

Для тих, хто не був поруч із реальною лінією фронту, видовище виглядає досить захопливим. Для тих, хто живе в такому екшні – це, швидше, не дуже приємні флешбеки.

Після чергового раунду перестрілок звучить команда "Відступаємо!". Бійці перегруповуються, займають кругову оборону й раптом чувають неподалік у заростях крики про допомогу.

Модуль із тактичних стрільб одразу переходить у юніт "Тактична медицина". Як розповідають британські інструктори, часом для таких навчань наймають людей з реально ампутованими кінцівками, заливають все кров'ю і солдатів про це не попереджають.

Таким чином перевіряють рівень моральної готовності бійців до несподіванок, які можуть трапитись на полі бою. Щоправда, цього разу до таких методів не вдавались. Мабуть, пожалили пресу.

Бійці досить швидко розподіляють ролі, оглядають і захирають поранених та біжать на розбір помилок.

Шойно вони залишають зону тактичної медицини, ззаду знову чуно вибухи – нова група заступила на оборону позицій. Конвеєр війни не знає зупинок.

5 ранку за Гринвічем. Зала очікування військового аеродрому N. на півдні Англії.

За вікном нависає знайомий силует сірого важкого A330. Він знову прилетів по українців, але цього разу везе не новобранців, а військових, котрі повертаються в Україну після курсу навчань.

Це навіть візуально зовсім інша публіка. Усі однаково вбрані й так само однаково втомлені, усі спокійно, без торгу, скинули речі в багаж.

Усі сфокусовані на командирах, які розподіляють їх уже не по одному, а цілими групами.

Рештки дозволеної індивідуальності проявляються хіба в манері носити однакові в усіх теплі зелені шапки.

Коли солдатів розсаджують у салоні, вся група перетворюється на рівні ряди по-різному вбраних зелених шапок, які тільки й видно з-за спинок сидінь.

Літак розганяється злітною смугою, відривається від землі – і нічого, в салоні тиша, не плескає жодна душа.

Airbus стрімко набирає висоту і вганяється в густу хмару, непроглядну й тривожну, несучи дві сотні сміливих власників зелених шапочок назустріч їхньому майбутньому. Одному на всіх.

ВСЕ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА

БУДІВЕЛЬНІ ТА ОЗДОБЛЮВАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Продаж

Дошки, балки, крокви, рейки усіх розмірів, сухі та свіжоспилені. Дошка для підлоги шпунтована, вагонка. Доставка. Тел. (096)242-26-61, (068)016-60-98.

ПОСЛУГИ

БУДІВЕЛЬНІ ПОСЛУГИ

Всі види внутрішніх та зовнішніх робіт, виконує будівельна бригада. Тел. (096)031-62-62.

БІРЖА ПРАЦІ

Пропоную

Пропоную роботу кухарю зі стажем. Тел. (067)362-01-67.

Пропоную роботу кухарю, покоївці в готель. Тел. (067)762-15-59, (067)362-01-67.

Пропоную роботу столяру. Тел. (067)762-15-59.

Шукаю

Шукаю роботу продавця промтоварів, пакувальниці, реєстратора або будь-яку. Тел. (096)963-49-29.

ДОВІДНИК РІВНОГО

Заходь і знаходь!

www.ogo.ua

КОНТАКТИ, ЗНАЙОМСТВА

ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ

Втрачено Посвідчення батьків багатодітної сім'ї БС №120071, виданий 13.04.2017 р. на ім'я Єгорова Людмила Петрівна. **вважати недійсним.**

Втрачено Посвідчення дитини багатодітної сім'ї, виданий на ім'я Українець Уляна Петрівна, **вважати недійсним.**

Втрачено Свідоцтво посвідчене ПН Банацькою Л. І. від 27.11.2001 р. за р. № 4158, видане на ім'я Іваніків Володимир Іванович, **вважати недійсним.**

Втрачено Свідоцтво про право на спадщину за заповітом, видане нотаріусом Рівненської районної ДНК Савчук Н. Г. за р. № 59 від 25.01.1996 р. про спадкування майна після померлої Оксенчук С. М., **вважати недійсним.**

КОПАННЯ, ЧИЩЕННЯ КРИНИЦЬ КОПАННЯ СЕПТИКІВ

- Копання досвідченими монтажниками
- Чистка та поглиблення криниць
- Пошук води на території
- Виготовлення дашків

(068) 758-41-27

Виготовлення бесідок. Продаж та доставка кругів

Цілительниця бабуля Надія

Дізнавшись про феноменальні здібності цілителя, люди із усіх куточків України їдуть за зціленням та порадою

Спеціальний дозвіл МОЗУ № 2416 від 21.11.2018 року Атестаційно-експертний висновок УАНМ № 4518 до 30 січня 2023 року

- Вилікування на ВІСІ, зцілення від простатиту та енурезу.
- Знімає порчу. Алкоголізм по фото. Після обряду ніколи не зап'є.
- Повернення чоловіка в сім'ю, усунення суперниці.
- Зняття хвороби і згладу сильним обрядом.
- Допоможе знайти «половинку» в будь-якому віці.
- Знімає приворот по крові, повне позбавлення від зрад.
- Пророкує майбутнє, долю.
- Захистить Вас від нещасних випадків, хвороб.
- Установа на благополуччя і успіх.
- Після обряду, який Вам проведе Надія, Ви зможете народжувати здорових дітей.
- Установа захисту, яка буде працювати завжди.
- Обряди на бізнес.
- Обряд на продаж нерухомості.

м.Рівне, вул.Чорновола, 13 прим. Облспоживспілки (центр, за ЦУМом), каб.419, 4-пов. тел. (066) 876-96-31, (068) 613-43-05

Допомагаємо людям більше 30 років

Приєм: пн-пт 10:00-14:00, сб-нд – вихідні. Приєм – 100 грн.

ПП Надія Бурмака

Ліц. АВ №539362 від 22.04.2010 р. МОЗУ

ЛІКУВАННЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ:

- алкоголізму
- тютюнопаління
- зайвої ваги
- наркоманії
- ігроманії

АНОНІМНО ІНДИВІДУАЛЬНО ЕФЕКТИВНО

(097) 272-17-19

ЧИ ТРЕБА УКРАЇНЦЯМ СПЛАЧУВАТИ ЄСВ ІЗ ЗАРПЛАТИ, ЯКУ ВОНИ ОТРИМАЛИ ЗА КОРДОНОМ

Дохід, отриманий фізичною особою за межами України, не є базою нарахування ЄСВ, але українці, які працюють за межами України мають право на добровільну сплату ЄСВ.

Про це повідомляє Головне управління ДПС у м. Києві. Роботодавці, які використовують працю інших осіб, сплачують ЄВ за найманих працівників із сум нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, та сум винагороди фізичним особам за виконання робіт за цивільно-правовими договорами.

Громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, мають право на добровільну сплату ЄВ на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

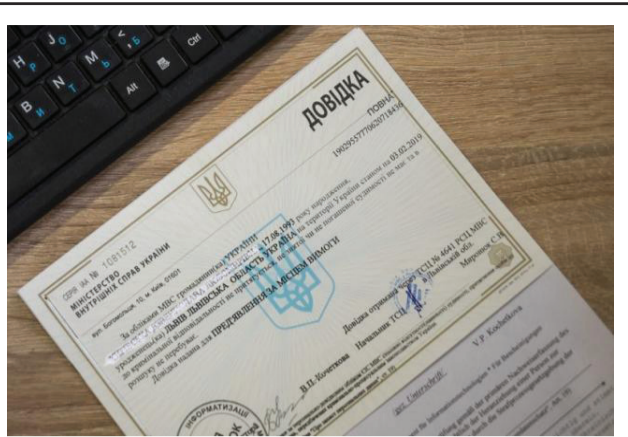
Отже, дохід, отриманий фізичною особою за межами України, не є базою нарахування ЄВ. При цьому, громадяни України, які працюють за її межами мають право на добровільну сплату ЄВ, у разі укладення договору про добровільну участь на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

ВНУТРІШНІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ МОЖУТЬ ОТРИМАТИ СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ В БУДЬ-ЯКОМУ УПРАВЛІННІ СОЦЗАХИСТУ

Відтепер Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС) стала доступною в управліннях соціального захисту населення по всій території України. Кожен переселенець може скористатися соціальними послугами за місцем свого фактичного перебування. Зокрема, внутрішньо переміщені особи в будь-якому регіональному управлінні соціального захисту можуть отримати наступні послуги:

- швидко змінити у довідці ВПО неактуальне місце проживання;
  - виправити помилкові чи некоректні дані у заяві на отримання довідки ВПО;
  - з'ясувати й усунути причину затримки допомоги на проживання;
  - легко перейти на обслуговування від одного до іншого управління соцзахисту у разі зміни місця фактичного перебування;
  - знятися з обліку як ВПО.
- Впровадження ЄІССС дозволяє централізувати призначення, нарахування та виплати для ВПО, що забезпечує прискорення оформлення допомоги та вирішення всіх проблемних питань переселенців.

ДОВІДКУ ПРО НЕСУДИМІСТЬ ЗАМІНИВ ВИТЯГ

Нагадуємо, що минуло трохи більше чотирьох місяців як Міністерство внутрішніх справ України запустило новий сервіс з видачі довідок про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявності) судимості або обмежень, передбачених кримінальним процесуальним законодавством України.

Подати запит в електронній формі та отримати довідку у формі витягу можна через електронний сервіс <https://vutiah.mvs.gov.ua>, увійшовши до «Особистого кабінету» за допомогою кваліфікованого електронного підпису чи через сервіс ID.GOV.UA

Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» можна отримати у режимі онлайн. Після авторизації заповнює всі поля і надсилає запит. Майже миттєво в «Особистому кабінеті» з'являється витяг в електронному вигляді з QR-кодом, який дає змогу перевірити чинність документу.

- Витяг про відсутність судимості може знадобитися для:
- здійснення всиновлення;
  - оформлення документів в органах соціального забезпечення;
  - оформлення віз для виїзду за кордон та надання до установ іноземних держав;
  - оформлення на роботу;
  - для участі в процедурі закупівель тощо.
- Зауважимо, так як витяг є електронним документом, то апостиль на ньому не ставиться, оскільки це не передбачено законодавством.

ГОТУЄМОСЯ ДО ЗИМИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СПИСОК РЕЧЕЙ, ЯКІ ВРЯТЮЮТЬ ВАС ВІД ХОЛОДУ

Як підготуватися до найважчої зими за всю історію України? Ми розповімо про основні правила, які врятують вас від холоду.

- Що варто купити на зиму, щоб у квартирі або будинку було тепло?
- 1. Обігрівач.**
Це може бути електричний обігрівач або конвектор. Другий - буде трохи дорожчий, але він менше навантажує електромережу та є більш безпечним.
  - 2. Теплий одяг.**
Для зими обирайте термобілизну або одяг на флісі. Для дому можна також купити теплі пледи.
  - 3. Ковдри.**
Щоб не замерзнути вночі, придбайте пухові ковдри. Вони дуже теплі, легкі і приємні для тіла. Одна вона замінює 2-3 звичайних ковдри. Також для обігріву ліжка придбайте грілки, електроковдру і електропростиралла. Ще одна поширена порада від експертів - купити спальний мішок. Такий мішок можна викласти в ліжку, щоб спати було ще тепліше.
  - 4. Пункт обігріву.**
У багатоквартирному будинку зусиллями всіх мешканців можна влаштувати пункт обігріву в підвалі. Для цього в підвал ставлять потужний генератор, де можна і обігрітися, і приготувати їжу.
  - 5. Теплоізоляція.**
Для того, щоб у помешканні краще зберігалось тепло, подбайте про щілинки біля вікон та дверей.

ВАНТАЖНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Бус Фольксваген крафтер довга база (довжина вантажу до 4,30 м) Вантажопідйомність 1,5 т.

Працюємо: місто, область, Україна.

тел. (097)865-75-47

ЗАБІЙНИЙ ЦЕХ КУПИТИ на забій і утримання

ВРХ молодняк коні лошата

(099) 327-28-90 (096) 423-51-22

ПЕРЕРОБНА КОМПАНІЯ

КУПИТИ ДОРОГО ВИМУШЕНИЙ ЗАБІЙ **ВРХ** КОНЕЙ ЛОШАТ

т. (097) 865-87-26

СТАНЦІЯ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

HOT ROD GARAGE

- Заміна масла в АКПП, DSG, МКПП
- Ремонт ходової • Комп'ютерна діагностика авто
- Ремонт двигуна, автомобільних генераторів
- Шиномонтаж

Рівне, с. Великий Олексин, вул. Залізнична, 24 | **097 291 15 58**

Як в Тернополі виготовляють електробайки для захисників

Військовим на передовій украї важлива мобільність, наприклад, аби вдарити по ворожій техніці та швидко залишити позицію, доки її не "накрили" артилерією. Зазвичай для виконання таких завдань використовують авто, проте мобільність українських захисників забезпечують не лише традиційні транспортні засоби.

Коли почалася війна, тернопільська компанія Eleek безкоштовно передала військовим кілька електробайків. На відміну від автомобілів, електричні велосипеди безшумні, маневрені і важать лише 70 кг. Електродвигуни не нагріваються, що робить ці транспортні засоби невидимими для тепловізорів.

Електровелосипеди розганяються до 90 км за год і мають запас ходу на 150 км. Військові оцінили ці переваги, і вже кілька місяців компанія масово виготовляє електробайки для потреб українських захисників. Компоненти купують на кошти з благодійних внесків громадян та волонтерських організацій.

Спеціально для потреб військових переобладнали цивільну модель Atom, яку пофарбували в колір хаки та прибрали зайві елементи: дзеркала та освітлення.

За потреби електровелосипед можна використовувати як великий павербанк на коле-

сах. Крім USB-зарядки, на військову версію можуть встановлюватися розетка на 220 вольт або автомобільний варіант на 12 вольтів.

У польових умовах до батареї байка військові підключають супутниковий інтернет Starlink. За словами менеджера Eleek Романа Кульчицького, заряду вистачає майже на місяць роботи пристрою фірми Лона Маска.

Як створювалася тернопільська компанія, яка вийшла на ринки десятків країн?

З ГАРАЖА ДО МІНІЗАВОДУ

Як і більшість відомих компаній, тернопільська Eleek народжувалася в гаражі.

Саме там засновник компанії Павло Рудакевич у 2010 році склав свій перший електровелосипед. Необхідні компоненти майбутній підприємець замовляв у Китаї, а раму виготовив власноруч. Готовий варіант обійшовся Рудакевичу у 1 500 дол — утричі дешевше, ніж тогочасні американські аналоги.

Кілька років виробництво існувало як хобі. Павло разом з товаришем Василем Куросом виготовляли та продавали лише рами для електробайків. Протягом цього часу засновник Eleek працював виконавчим директором в іншій компанії.

"Перше велике замовлення було на 30 рам. Націнка становила 100%. Заробіток вкладали у виробництво, бо стартового капіталу не було", — каже Рудакевич.

До 2013 року компанія продавала рами переважно в Росії та Україні. Після Революції гідності відбулася переорієнтація на ринки Євросоюзу та США. Тоді ж підприємець почав випускати електровелосипеди. Це було вигідніше: маржа сягала 200%. Аналогічні транспортні засоби із США були втричі дорожчі.

У 2016 році виробництво вийшло на рівень повноцінного бізнесу. Рудакевич орендував приміщення, найняв працівників і почав замовляти деталі партіями. До масштабної війни Eleek щорічно виробляла близько 300 електробайків.

Продуктова лінійка компанії представлена чотирма моделями, найпопулярнішою серед яких є електробайк Atom. Розроблялися ще дві моделі, але через війну процес їх виходу на ринок призупинили.

Вартість електровелосипедів починається із 45 тис грн і закінчується на позначці 188

тис грн. Чимало компонентів виготовляють на 300 квадратних метрах. Підприємство щотижня складає до п'яти транспортних засобів.

"Ми виготовляємо рами, електроніку, яка управляє батареєю, збираємо батарею з елементів. Усі інші деталі — колеса, двигун, вилки, бортові комп'ютери — замовляємо з-за кордону", — розповідає Кульчицький.

На виробництві є цех, де фарбують рами та інші деталі. Усі електробайки виготовляють на замовлення, тож клієнт може вибрати колір та комплектацію.

ЛОГІСТИКА ПІД ЧАС ВІЙНИ

До 24 лютого більшість компонентів замовляли в Китаї, Індії і Тайвані. Через війну логістика стала складнішою, а матеріали приходять з кількомісячною затримкою. Щоправда, деякі деталі вдалося замінити аналогами з країн ЄС.

Раніше замовлені в Китаї запчастини доставлялися в Одеський порт, а зараз ввозяться через Польщу. Це вплинуло на вартість деталей та доставки, проте кінцева ціна на електровелосипеди зросла лише на 10%.

У 2018 році всі чотири моделі електровелосипедів Eleek пройшли сертифікацію, що дозволило суттєво розширити географію продажів компанії. До 2020 року 80% замовлень надходили з-за кордону.

За словами Рудакевича, до війни компанія експортувала електробайки у 22 держави: у всі країни ЄС, Японію, Чилі, Мексику, США, Австралію. "Переважно це приватні замовлення, але в нас є партнери в Німеччині, Польщі та США, які купують наші велосипеди партіями для перепродажу", — зазначає підприємець.

За час існування компанії кардинальні зміни в географії продажів електровелосипедів відбулися лише раз — під час пандемії коронавірусу. У той період близько половини продажів Eleek припадали на внутрішній ринок.

Через потребу дотримання соціальної дистанції в Україні став набувати популярності персональний електротранспорт. Крім того, стрімко зростає ринок кур'єрських послуг, для якого ідеально підходять електробайки.

Служби доставки замовляли двоколісний електротранспорт великими партіями. Наприклад, онлайн-супермаркет Cooker замовив

50 електровелосипедів Eleek, а частина кур'єрів Glovo користується електричним транспортом компанії. В останні місяці понад 80% велосипедів компанія відправляє військовим. Десятикратні перспективи масштабування. Два роки тому в Тернополі створили індустріальний парк. Eleek теж подала заявку та отримала від міської ради майже гектар землі на будівництво заводу. У 2022 році компанія підписала договір з керівною компанією.

"Це дозволить масштабуватися в десять разів. Складаємо бізнес-план, будемо залучати інвесторів, бо потрібні серйозні кошти. Своїми силами завод не збудуємо. Плануються 4 тисячі квадратних метрів площ, офіси. Для початку хочемо залучити 3 мільйони доларів", — ділиться планами Рудакевич.

У компанії планують виготовляти низку нових моделей електробайків і збільшити кількість працівників до 50. Зараз у штаті шість людей. Ще дев'ять працівників Eleek захищають Україну від російського агресора.

Реалізацію масштабного для компанії інвестиційного проекту вирішили відкласти до перемоги у війні. Тимчасом попит на двоколісний електротранспорт зростає ще й через дефіцит та подорожчання пального.

Усі фото надані компанією Eleek

Катерина Осадча разом із фондом "Твоя опора" зібрала на житло для будинку сімейного типу

Телеведуча разом із фондом збирали для родини, яка взяла під опіку 10 дітей-сиріт. Їхній дім у Рубіжному згорів внаслідок обстрілів росіянами

"Щоб вам було куди повертатися", — цю фразу часто говорив батько великого сімейства Целухіних, прийнявши рішення залишитися у Рубіжному та оберігати їхній дім. Чоловік відмовився від евакуації разом зі своєю родиною на Івано-Франківщину. Він дуже хотів, щоби його дружині, рідній доньці та десяти дітям-сиротам, яких вони взяли під опіку, було куди повертатися після війни. Але російська агресія не знає милосердя — від чергових обстрілів загорівся будинок Целухіних, намагаючись його погасити, батько загинув.

Целухіни втратили все — і найріднішу людину, і дім. Кілька місяців вони прожили у школі, де для них облаштували прихисток. Згодом громада Івано-Франківщини виділила для

будинку сімейного типу Целухіних квартиру на 44 кв.м. Але найбільша проблема цього житла була не маленька площа, а відсутність опалення!

Тож телеведуча Катерина Осадча разом із благодійним фондом "Твоя Опора" оголосили збір на 3,2 млн грн, щоб придбати нове житло для Целухіних. І їм це вдалося!

Ми оголошували збір на мій день народження, а завершили його на день народження мами родини, пані Ірини, — радіє Катерина Осадча. — Це важко назвати співпадінням. Я вірю, що це знак долі! Сподіваюся, що в пані Ірини легка рука. Це наш перший збір, ми будемо його продовжувати, аби у всіх дитячих будинках сімейного типу, які втратили своє житло через війну, знову воно з'явилося.

Завдяки численним донатам від українців та внескам від іноземних донорів нам здалося зібрати суму, навіть вищу запланованої. А саме — 3,4 млн грн, — каже засновниця благодійного фонду "Твоя Опора" Валерія Татарчук. — Ми прийняли рішення, що додаткових 200 тисяч додамо до нового збору, для наступного будинку сімейного типу. А на заплановані 3,2 млн придбаємо будинок для Целухіних, як і планували першочергово.

Придбати будинок на Івано-Франківщині розраховують уже найближчим часом. Мама, Ірина Целухіна, не вірить своєму щастю і дуже мріє, щоб всі її діти якомога швидше оговталися від горя, яке довелося їм пережити!

Я хочу стати навколішки перед кожним, хто зміг поділитися своєю частинкою у цей скрутний час, — не стримує емоцій Ірина Целухіна. — Колись мій чоловік казав, що у мене легка рука. Якщо починаю щось, то обов'язково закінчу. Тому будемо сподіватися, що цей початок дійсно допоможе таким родинам, як наша, знайти свої будинки. Віднайти свій куточок, де вони могли б почуватися у безпеці, і діти трохи забули б ті жахіття, які їм довелося пережити.

